

УДК 005.22:028.42+005.336.2

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.4.2.7>

Н. М. ТАРАСЮК

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри іноземних мов,

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

Електронна пошта: n.m.kuzlo@nuwm.edu.ua

<http://orcid.org/0000-0003-4514-6911>

Н. Ф. ОСЕЦЬКА

старший викладач кафедри іноземних мов,

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

Електронна пошта: n.f.osetska@nuwm.edu.ua

<http://orcid.org/0000-0002-9568-7225>

А. В. ШИКУН

асистент кафедри іноземних мов,

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

Електронна пошта: a.v.shykun@nuwm.edu.ua

<http://orcid.org/0000-0003-2043-014X>

ВПРАВИ НА ІНТЕГРОВАНІЙ РОЗВИТОК ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК І ВМІНЬ ЧИТАННЯ НА ОСНОВІ ЕСКІЗНОГО БУДІВЕЛЬНОГО ПРОЄКТУ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЧИТАННІ

У статті розглядаються вправи на інтегрований розвиток лексико-граматичних навичок і вмінь читання на основі ескізного будівельного проекту як засобу розвитку англomовної лексико-граматичної компетентності у читанні. Мета роботи – продемонструвати зразки групи вправ із підгрупи вправ на інтегрований розвиток лексико-граматичних навичок і вмінь читання на основі ескізного будівельного проекту для розвитку англomовної лексико-граматичної компетентності у читанні. Теоретична доцільність розроблення цієї групи вправ обґрунтовується наявністю наукових праць учених про лексико-граматичну компетентність як домінуючого компонента мовної компетентності для майбутніх інженерів-будівельників. Методологія статті базується на етапах формування навичок, навчання граматики та на визначених і обґрунтованих теоретичних передумовах формування у майбутніх інженерів-будівельників англomовної лексико-граматичної компетентності у читанні. Наукова новизна полягає у розробленні вправ на основі ескізного будівельного проекту як допоміжного засобу навчання до навчальних видань, які створені для студентів будівельних спеціальностей. Продемонстровано зразки вправ із зазначенням мети, виду, характеристики вправи та інструкції. Розроблено групу вправ, яка корелює із завершальним етапом формування лексико-граматичної компетентності у майбутніх інженерів-будівельників у читанні і містить відповідні підгрупи, що спрямовані на інтегрований розвиток лексико-граматичних навичок і вмінь у трьох видах читання. Продемонстровано умовно-комунікативну вправу на встановлення значення лексичних одиниць та граматичних структур із метою навчити студентів розуміти значення лексичних одиниць та граматичних структур на рівні тексту (ознайомлювальне читання). Показано умовно-комунікативну вправу із рефлексивним компонентом для навчання студентів розуміти лексичні одиниці та граматичні структури для співвіднесення вимог замовника із правильними інженерними рішеннями (до ескізного будівельного проекту з їх подальшою презентацією) з метою розвивати навички встановлення смислових зв'язків між словами та реченнями (вивчаюче читання). Продемонстровано виконання вправ із поступовим нарощенням складності.

Ключові слова: англomовна лексико-граматична компетентність, група вправ, читання, ескізний будівельний проєкт.

Постановка проблеми. Модернізація сучасного освітнього простору України зумовлює підвищення рівня англомовної підготовки майбутніх інженерів-будівельників. Рівень англомовної підготовки передбачає формування англомовної лексико-граматичної компетентності студентів будівельних спеціальностей у читанні.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема формування лексико-граматичної компетентності як певною мірою домінантного компонента мовної компетентності для майбутніх інженерів-будівельників з урахуванням професійної спрямованості навчання студентів технічних спеціальностей розглядалася багатьма вченими (Мусаелян, 2011; Рябцева 2010; Стародубцева 2014; Стародубцева 2013; Струй 2012; Sultana 2016). Водночас науковці приділили чимало часу вивченню різних видів читання (переглядове, ознайомлювальне та вивчаюче) (Барабанова, 2005, с. 147; Фоломкіна, 1987, с. 177–185; Hood 1996, pp.56) залежно від його мети.

Однак на практиці є необхідність розроблення підгрупи вправ на інтегрований розвиток лексико-граматичних навичок і вмінь читання як компонентів англомовної лексико-граматичної компетентності, які входять до підсистеми вправ на формування англомовної лексико-граматичної компетентності у читанні майбутніх інженерів-будівельників.

Мета статті – продемонструвати зразки вправ із підгрупи вправ на інтегрований розвиток лексико-граматичних навичок і вмінь читання на основі ескізного будівельного проєкту (ЕБП) для розвитку англомовної лексико-граматичної компетентності у читанні.

Виклад основного матеріалу. Підсистема вправ розроблена відповідно до:

- етапів формування навичок за С.П. Шатиловим, який виділяє орієнтовно-підготовчий (ознайомлення з новим мовним матеріалом та виконання дій за зразком); стереотипно-ситуативний (автоматизація дій студентів із новим мовним матеріалом на рівні слова, словосполучення, речення); варіативно-ситуативний (подальша автоматизація дій на рівні міні-тексту) етапи (Шатилов, 1986, с. 29–30);

- етапів навчання граматики, обґрунтованих у монографії за редакцією В. Бухбіндера

та І. Бермана (Бухбіндер, 1977): формування навичок вичленовування граматичної ознаки; формування навичок упізнавання граматичних форм і синтаксичних конструкцій, розпізнавання омонімічних форм, синтаксичних конструкцій; формування навичок встановлення значень граматичних форм, синтаксичних конструкцій; удосконалення граматичних навичок на матеріалі читання текстів;

- теоретичних передумов формування у майбутніх інженерів-будівельників англомовної лексико-граматичної компетентності у читанні (Тарасюк, 2018, с. 27–77).

Підсистема вправ для формування у майбутніх інженерів-будівельників англомовної лексико-граматичної компетентності у читанні повинна бути спрямована на оволодіння студентами лексичними та граматичними знаннями, рецептивними лексичними навичками та мовною усвідомленістю. Крім того, вона розроблена на основі ЕБП як допоміжного засобу навчання до навчальних видань, які створені для студентів будівельних спеціальностей.

Виділено чотири етапи формування англомовної лексико-граматичної компетентності у майбутніх інженерів-будівельників у читанні: орієнтовно-підготовчий, стереотипно-ситуативний, варіативно-ситуативний, завершальний а також відповідно чотири групи вправ: 1) вправи на ознайомлення з новим мовним матеріалом на основі візуальних та вербальних опор (позначення архітектурно-конструктивних елементів креслень ЕБП, таблиці загальної характеристики ЕБП); 2) вправи на формування рецептивних лексико-граматичних навичок на рівні слова, словосполучення, речення із використанням вербально-візуальних (креслення з примітками ЕБП) та вербальних (таблиці загальної характеристики ЕБП) опор; 3) вправи на формування рецептивних лексико-граматичних навичок на рівні надфразової єдності із застосуванням вербально-візуальних (креслення з примітками ЕБП) та вербальних (таблиці загальної характеристики ЕБП) опор; 4) вправи на інтегрований розвиток лексико-граматичних навичок і вмінь у різних видах читання на основі ЕБП.

На завершальному етапі реалізується група вправ на інтегрований розвиток лексико-граматичних навичок і вмінь читання,

яка включає три підгрупи: підгрупу вправ на інтегрований розвиток лексико-граматичних навичок та вмінь читання текстів (ознайомлювальне читання), підгрупу вправ на інтегрований розвиток лексико-граматичних навичок та вмінь читання текстів (переглядове читання) та підгрупу вправ на інтегрований розвиток лексико-граматичних навичок та вмінь читання текстів (вивчаюче читання).

Наведемо зразки окремих вправ із зазначеної вище підсистеми вправ для формування у майбутніх інженерів-будівельників англійської лексико-граматичної компетентності у читанні.

Підгрупа вправ на інтегрований розвиток лексико-граматичних навичок і вмінь читання (ознайомлювальне читання)

Вправа 21 (підгрупа 4.1).

Мета: навчити студентів розуміти значення ЛО та ГС на рівні тексту (ознайомлювальне читання).

Вид вправи: встановлення значення ЛО та ГС.

Характеристика вправи: умовно-комунікативна, рецептивна, групова, невмотивована, з опорою, без когнітивної проблеми, з рефлексивним компонентом.

Інструкція:

A. Choose the correct main ideas for the construction project «Two family residence». Recognize key supporting details. Work in the groups of 3–4 students.

1. The role of the architect is great in the location of dwelling within property line.

2. Unforeseen conditions have not to be taken into account by a civil engineer.

3. Contractor shall not complete the final certificate of occupancy.

4. There are many duties for the contractor.

5. Building characteristics represent information only about building volume.

6. Design load schedule highlights information about load on roof and floors only.

7. There is information about principal use of the construction project in the zoning chart.

8. Design load schedule doesn't represent information about wind gusts.

B. What grammar structures from the construction project «Two family residence»

are known to you? Which construction terms do you remember? Did you understand the necessary vocabulary and grammar structures in the construction project?

Підгрупа вправ на інтегрований розвиток лексико-граматичних навичок і вмінь читання (переглядове читання)

Вправа 24 (підгрупа 4.2).

Мета: навчити студентів розуміти значення ЛО та ГС на рівні тексту (переглядове читання)

Вид вправи: встановлення значення ЛО та ГС.

Характеристика вправи: комунікативна, рецептивна, групова, невмотивована, з опорою, без когнітивної проблеми, без рефлексивного компонента.

Інструкція:

A. Find which facts from the construction project «Two family residence» can affirm that environmentally friendly building materials are used for the construction of the house. Work in the groups of 3–4 students.

B. Compare your words with your partner's. Which ones did you miss, which mistakes did you make? Repeat the words.

Підгрупа вправ на інтегрований розвиток лексико-граматичних навичок і вмінь читання (вивчаюче читання)

Вправа 27 (підгрупа 4.3).

Мета: розвивати навички встановлення смислових зв'язків між словами та реченнями (вивчаюче читання).

Вид вправи: навчити студентів розуміти ЛО та ГС та співвідносити вимоги замовника із правильними інженерними рішеннями (до ескізного будівельного проекту з їх подальшою презентацією).

Характеристика вправи: умовно-комунікативна/комунікативна, рецептивно-репродуктивно-продуктивна, індивідуальна/парна, невмотивована, з опорою, з когнітивною проблемою, з рефлексивним компонентом.

Інструкція:

A. Match the correct engineering concepts for the construction project «Two family residence» on the right (a, b, c) with owner's demands on the left (1, 2, 3). Choose the odd one. Make up the presentation of them. Work individually.

Owner's demands	Engineering concepts
1. <i>A lot of landscaped area has to be near the house.</i>	a. <i>The staircase has to come out the grade. The house has to be located closer to the grade.</i>
2. <i>The house has to be far to adjacent buildings.</i>	b. <i>Concrete driveway has to be changed into wooden one.</i>
3. <i>Environmentally friendly building material for the driveway has to be chosen.</i>	c. <i>Planters have to be added behind, to the right and to the left from the house. The distance between the house and adjacent buildings has to be decreased.</i> d. <i>Concrete driveway has to be changed. It must be transformed into the steel one.</i>

B. Did you understand the necessary vocabulary and grammar structures? If yes, how would you like to continue your progress? If not, how would you like to improve your understanding of the necessary vocabulary and grammar structures?

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, розроблено групу вправ, яка корелює із завершальним етапом формування лексико-граматичної компетентності у майбутніх інженерів-будівельників у читанні і містить відповідні підгрупи, що спрямовані на інтегрований розвиток лексико-граматичних навичок і вмінь у трьох видах читання (ознайомлювальне, переглядове та вивчаюче).

Ефективне формування цієї компетентності відбувається за умов виконання великої кількості вправ із поступовим нарощенням складності. За бажанням викладача можна використовувати не всі вправи підгрупи під час факультативного курсу вивчення дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням», а обрати лише окремі з них, раціонально розподіляючи час для формування інших компонентів англомовної мовної (лінгвістичної) компетентності. Перспективою подальших наукових досліджень є розроблення інших підгруп вправ для різних компонентів мовної компетентності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барабанова Г.В. (2005) Методика навчання професійно орієнтованого читання в немовному вnz : монографія. Київ : ІНКОС, 315 с.
2. Бухбиндер В.А. (1977) Очерки методики обучения чтению на иностранных языках. Киев : Выща школа, 174 с.
3. Мусаелян И.Ф. (2011) Формирование лексико-грамматической составляющей языковой компетенции. Ярославский педагогический вестник. Ярославль, с. 139–142.
4. Рябцева О. (2010) Формирование грамматической составляющей иноязычной коммуникативной компетенции. Известия Южного федерального университета. Технические науки. Ростов-на-Дону, № 10, с. 115–118.
5. Стародубцева О.Г. (2014) Формирование иноязычной лексической компетенции студентов неязыкового вуза в контексте междисциплинарных связей. Научно-педагогическое обозрение. Томск, № 3, с. 38–42.
6. Стародубцева О.Г. (2013) Лексическая компетенция как языковая основа профессионально-коммуникативной компетенции студентов неязыкового вуза. Бюллетень сибирской медицины. Томск, Т. 12. № 3. С. 127–131.
7. Струй О.М. (2012) Критерии формирования лингвистической компетенции. Проблемы и перспективы современного образования в России и зарубежных странах : материалы I Междунар. заочной науч.-практ. конф. Томск, с. 73–75.
8. Фоломкина С.К. (1986) Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе. Москва : Высш. шк., 207 с.
9. Шатилов С.Ф. (1986) Методика обучения немецкому языку в средней школе: учеб. пособие. Москва : Просвещение, 223 с.
10. Тарасюк Н.М. (2018) Формування у майбутніх інженерів-будівельників англомовної лексико-граматичної компетентності у читанні: дис. канд. пед.наук. : 13.00.02 / Н.М. Тарасюк, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 308 с.
11. Hood S., Solomon N., Burns A. (1996) Focus on Reading : New Edition. Sydney : Macquarie University, 134 p.
12. Sultana R. (2016) Communicative competence in engineering students – a yardstick to evaluate their technical content .Veda's Journal of English Language and Literature. Vol. 3. Spl. Issue 1. P. 185–188.

REFERENCES

1. Barabanova H.V. (2005) *Metodyka navchannia profesiino oriientovanoho chytannia v nemovnomu vnz* [Methods of teaching professionally oriented reading in a non-language university]: monohraf. Kyiv : INKOS, 2005. 315 p. (in Ukrainian)
2. Bukhbynder V.A. (1977) *Ocherky metodyky obucheniya chtenyiu na inostrannykh yazykakh* [Essays on methods of teaching reading in foreign languages]. Kyev : Vyshcha shkola, 174 p. (in Russian)
3. Musaelian Y.F. (2011) *Formyrovanye leksyko-hrammatycheskoi sostavliaiushchei yazykovoi kompetentsyy* [Formation of the lexical and grammatical component of language competence]. Yaroslavskiy pedahohycheskiy vestnyk. Yaroslavl, № 3. pp. 139–142. (in Russian)
4. Riabtseva O. (2010) *Formyrovanye hrammatycheskoi sostavliaiushchei inoiazychnoi kommunykativnoi kompetentsyy* [Formation of the grammatical component of foreign language communicative competence]. Yzvestiya Yuzhnogo federalnogo unyversyteta. Tekhnnycheskye nauky. Rostov-na-Donu, № 10, pp. 115–118. (in Russian)
5. Starodubtseva O.H. (2014) *Formyrovanye inoiazychnoi leksycheskoi kompetentsyy studentov neiazykovoho vuza v kontekste mezhdystyplynarnykh svyazei* [Formation of foreign language lexical competence of students of a non-linguistic university in the context of interdisciplinary relations]. Nauchno-pedahohycheskoe obozrenye. Tomsk, № 3. pp. 38–42. (in Russian)
6. Starodubtseva O.H. (2013) *Leksycheskaia kompetentsyia kak yazykovaia osnova professyonalno-kommunikativnoi kompetentsyy studentov neiazykovoho vuza*. Biulleten sybyrskoi medytsyny [Lexical competence as a linguistic basis of professional-communicative competence of students of a non-language university]. Tomsk. T. 12. № 3. pp. 127–131. (in Russian)
7. Strui O.M. (2012) *Krytery formyrovaniya lynchvystycheskoi kompetentsyy*. Problemy i perspektyvy sovremennoho obrazovaniya v Rossyy y zarubezhnykh stranakh [Lexical competence as a linguistic basis for professional and communicative competence of students of a non-linguistic university]: materyaly I Mezhdunar. zaochnoi nauch.-prakt. konf. Tomsk, pp. 73–75. (in Russian)
8. Folomkina S.K. (1987) *Obucheniye chtenyiu na inostrannom yazyke v neiazykovom vuze* [Teaching to read in a foreign language at a non-linguistic university]. Moskva : Vyssh. shk., 207 p. (in Russian)
9. Shatylov S.F. (1986) *Metodyka obucheniya nemetskomu yazyku v srednei shkole: ucheb. Posobyie* [Methods of teaching German in secondary school]. Moskva : Prosveshchenye, 223 p. (in Russian)
10. Tarasiuk N.M. (2018) *Formuvannia u maibutnikh inzheneriv-budivelnykiv anhlomovnoi leksyko-hramatychnoi kompetentnosti u chytanni* [Formation of future civil engineers English lexical and grammatical competence in reading]. dys. kand.. ped.nauk. : 13.00.02 / N.M. Tarasyuk, Kyiv: Kyiv natsional'nyy universytet imeni Tarasa Shechenka, 308 p. (in Ukrainian)
11. Hood S., Solomon N., Burns A. (1996) *Focus on Reading : New Edition*. Sydney : Macquarie University, 134 p.
12. Sultana R. (2016) *Communicative competence in engineering students – a yardstick to evaluate their technical content*. Veda's Journal of English Language and Literature, vol. 3. spl. issue 1. pp. 185–188.

N. M. TARASIUK

*Candidate of Pedagogic Sciences,
Associate Professor at the Department of Foreign Languages,
National University of Water and Environmental Engineering,
Rivne, Ukraine*

*Електронна пошта: n.m.kuzlo@nuwm.edu.ua
<http://orcid.org/0000-0003-4514-6911>*

N. F. OSETS'KA

*Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages,
National University of Water and Environmental Engineering,
Rivne, Ukraine*

*Електронна пошта: n.f.osetska@nuwm.edu.ua
<http://orcid.org/0000-0002-9568-7225>*

A. V. SHYKUN

*Assistant at the Department of Foreign Languages,
National University of Water and Environmental Engineering,
Rivne, Ukraine*

Електронна пошта: a.v.shykun@nuwm.edu.ua

<http://orcid.org/0000-0003-2043-014X>

EXERCISES FOR THE INTEGRATED DEVELOPMENT OF LEXICO-GRAMMATICAL SKILLS IN READING BASED ON A SKETCH CONSTRUCTION PROJECT AS A DEVELOPMENT MEANS OF LEXICO-GRAMMATICAL COMPETENCE IN READING

The article considers exercises for the integrated development of lexico- grammatical skills in reading based on a sketch construction project as a development means of developing English lexical and grammatical competence in reading. The purpose of the work is to demonstrate samples of a group of exercises from a subgroup of exercises for the integrated development of lexico- grammatical skills in reading skills based on a sketch construction project for the development of English lexical and grammatical competence in reading. The theoretical feasibility of developing this group of exercises is justified by the presence of scientific works of scholars on lexical and grammatical competence as a dominant component of language competence for future civil engineers. The methodology of the article is based on the stages of skills formation, grammar teaching and on certain and substantiated theoretical preconditions for the formation of future engineers-builders of English lexical and grammatical competence in reading. The scientific novelty is in the development of exercises based on a sketch construction project as an aid for learning with the help of educational publications created for students of construction specialties. Sample of exercises have been shown with indication of the purpose, type, characteristics of the exercise and instructions. Thus, a group of exercises has been developed that correlates with the final stage of formation of lexical and grammatical competence in future civil engineers in reading and contains appropriate subgroups aimed at integrated development of lexical and grammatical skills in three types of reading (introductory, review and study). There is also a communicative exercise for establishment of the meaning of lexical units and grammatical structures in order to teach students to understand the meaning of lexical units and grammatical structures at the text level. Conditional-communicative / communicative exercise with a reflective component has been shown to teach students to understand lexical units and grammatical structures to correlate customer requirements with correct engineering solutions (to a sketch construction project with their subsequent presentation) in order to develop skills of establishing semantic connections between words and sentences (study reading). Exercises with a gradual increase in complexity have been demonstrated.

Key words: English lexical and grammatical competence, group of exercises, reading, sketch construction project.